

Per mail verzonden

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
t.a.v. de minister, de heer W. Koolmees
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag

Hoevelaken, 30 juli 2019

Betreft: reactie op Kamerbrief Principeakkoord vernieuwing pensioenstelsel

Geachte heer Koolmees,

De werkgroep Pensioen 2020 van de Kring van Pensioenspecialisten (KPS) heeft de ontwikkelingen rond de totstandkoming van het Principeakkoord actief gevolgd en met belangstelling kennis genomen van uw brief van 5 juni jl. over de vernieuwing van het pensioenstelsel.

Eerder heeft een KPS werkgroep een bijdrage geleverd aan de nationale pensioendialoog met het visiedocument '[Visies voor een nieuw pensioenstelsel in Nederland](#)'. Ook daarna hebben werkgroepen van de KPS via diverse publicaties bijgedragen aan het pensioendebat. In deze brief gaat de KPS werkgroep Pensioen 2020 (hierna te noemen 'de werkgroep') in op het op 5 juni gepubliceerde Principeakkoord en het SER-advies 'Naar een nieuw pensioenstelsel'.

Nu de fase aanbreekt dat een stuurgroep van sociale partners en kabinet wordt gevormd, die invulling zal gaan geven aan het principeakkoord en het SER-advies, levert de werkgroep met deze brief graag input voor de verdere gedachtenvorming. De werkgroep houdt daarbij de volgorde aan van de Kamerbrief van 5 juni jl.

In cursief benoemen we kort de aanbevelingen c.q. aandachtspunten van de werkgroep met daaronder een korte toelichting.

1. Inleiding

- *Stel uitlegbaarheid en uitvoerbaarheid voorop*
De werkgroep beveelt aan bij de vormgeving van en de overgang naar het nieuwe stelsel de uitlegbaarheid en uitvoerbaarheid voorop te stellen. Omdat deelnemers meer 'eigenaar' worden van hun pensioen en zij meer keuzevrijheid en daarmee verantwoordelijkheid krijgen, worden communicatie, educatie over pensioen en toegang tot financieel advies nog essentiëler voor de deelnemer. Een goede invulling van tools die de uitlegbaarheid bevorderen, zal het vertrouwen in het nieuwe pensioenstelsel ten goede komen. Dat geldt ook voor een goede uitvoerbaarheid van de regeling waardoor de kans op fouten wordt verkleind en de uitvoeringskosten worden verlaagd.
- *Kijk ook naar de impact van de voorstellen op de regelingen bij verzekeraars en premiepensioeninstellingen*
Zowel de Kamerbrief als het SER-advies richten zich voornamelijk op pensioenfondsen. De werkgroep begrijpt deze keuze omdat de meeste deelnemers pensioen opbouwen bij pensioenfondsen. Wij adviseren u echter, voordat definitieve keuzes gemaakt worden, ook te kijken naar de impact van de voorstellen op regelingen bij verzekeraars en premiepensioeninstellingen (ppi's). Het aantal regelingen bij deze uitvoerders is een veelvoud van het aantal regelingen bij fondsen. De regelingen bij verzekeraars en ppi's kennen geen doorsneepremies en daarmee geen herverdelingsvraagstukken tussen de generaties. De impact op deze regelingen wijkt daardoor af van de impact op bij pensioenfondsen ondergebrachte regelingen.

2.1 Naar een meer neutrale vorm van pensioenopbouw

- Leefijdsonafhankelijke premie-inleg is gericht op toereikend pensioen*
 De (degressieve) opbouw vanuit een leefijdsonafhankelijke premie-inleg dient een toereikend pensioen op te leveren, zo vermeldt u in uw brief. In §2.4 benoemt u de omvang van een toereikend pensioen: “huidige ambitie van 75% van het gemiddelde loon in 40 opbouwjaren (hetgeen neerkomt op 80% van het gemiddelde loon in ruim 42 opbouwjaren)”.
 De werkgroep sluit zich aan bij de omschrijving van dit toereikend pensioen maar uit tegelijkertijd haar zorgen dat de overgang naar een degressieve opbouwssystematiek kan leiden tot meer versobering van de pensioentoezegging dan wellicht wordt verwacht.
 Als voorbeeld noemen wij personen die om welke reden dan ook in hun jonge jaren niet, niet voortdurend of niet voltijd, in loondienst werken. Bij een degressieve opbouw sorteert de leefijdsonafhankelijke pensioenpremie in de jonge jaren het meeste effect. Wanneer personen in hun jonge jaren niet optimaal aan de pensioenregeling kunnen deelnemen, resulteert dat in een verhoudingsgewijs groter pensioentekort. De werkgroep adviseert bij de vaststelling van de fiscale ruimte daarmee rekening te houden.

2.2 Compensatie transitie doorsneesystematiek

- Huidige buffers bestemd voor toeslagen alle deelnemers en gepensioneerden*
 De werkgroep merkt bij de bestemming van de huidige buffers op dat het (deels) financieren van overgangsregelingen vanuit overschotten in pensioenfondsen vooral ten goede zou komen aan de met name oudere actieve deelnemers, terwijl de huidige overschotten bedoeld zijn voor alle deelnemers en de gepensioneerden
- Compensatie belangrijk, ook voor deelnemers jonger dan 40 jaar*
 Verder wijst de werkgroep erop dat bij de overgang naar een pensioenstelsel met degressieve pensioenopbouw voor alle huidige deelnemers compensatie nodig zal zijn en niet alleen voor de groep 40-plussers (zoals vaak in vakartikelen genoemd). Alle deelnemers krijgen te maken met een daling van het uiteindelijke pensioenresultaat in vergelijking met het resultaat dat zou zijn bereikt bij voortzetting van de huidige pensioenopbouw.

2.3 Pensioencontracten op een nieuwe leest

- Communicatie over gevolgen negatieve rente/rendementen ook belangrijk*
 In uw brief merkt u op dat bij het nieuwe pensioencontract met uitgebreide risicodeling er makkelijker overrendement kan worden gemaakt door bij de waardering van de voorwaardelijke aanspraak gebruik te maken van de marktrente. Inderdaad neemt de kans op overrente, en daardoor op toeslagverlening, toe als de verplichtingen op basis van een lage rente worden gewaardeerd. Dit laat onverlet dat er, bijvoorbeeld door een onverhoopt verdere daling van de rente of door een terugval op financiële markten, tekorten kunnen ontstaan, waardoor de aanspraken verlaagd moeten worden (negatieve toeslag). Teneinde teleurstellingen in het nieuwe contract te voorkomen, is het essentieel deze realiteit bij dit contract duidelijk onder de aandacht van de deelnemer te brengen.
- Bied meer mogelijkheden voor spreiding financiële schokken*
 In uw brief merkt u op dat financiële schokken kunnen worden gespreid over maximaal 10 jaar. Dit kan onoverzichtelijke situaties tot gevolg hebben, bijvoorbeeld bij waardeoverdrachten. De KPS werkgroep geeft daarom ter overweging enkele alternatieven mee:

 - o Hanteer een spreiding van maximaal 5 jaar (is door de kortere duur al overzichtelijker dan 10 jaar) óf
 - o Bied fondsen de mogelijkheid de duur van de spreiding afhankelijk te laten zijn van de omvang van de financiële schok
- Mogelijkheid tot aanbieden van beide pensioencontracten (en ringfencing)*
 Er worden twee premiecontracten beschreven waarin sprake is van risicodeling. We geven in overweging om pensioenfondsen de mogelijkheid te bieden beide type contracten uit te voeren door middel van ringfencing, zodat sociale partners deze keuzemogelijkheid voor de deelnemer of groepen deelnemers in de door hen te ontwerpen pensioenregelingen kunnen meenemen. In een dergelijke regeling wordt opgenomen onder welke voorwaarden er tussentijds door de deelnemer een switch kan worden gemaakt. Deelnemers kunnen dan zelf kiezen van welk contract zij gebruik willen maken.

2.4 Verschillende pensioenregelingen, gelijke spelregels

- *Laat pensioenuitvoerders zelf het beleggingsbeleid vaststellen*
De werkgroep geeft hierbij in overweging dat pensioenuitvoerders zelf conform een lifecyclepatroon het beleggingsbeleid kunnen invullen op basis van brede kaders (prudent person). Deze kaders dienen uiteraard met zorg en prudent te worden vastgesteld. In de toetsing van deze pensioenuitvoerders door DNB is ruime aandacht voor de kundigheid op dit gebied.
- *Aandacht voor de gevolgen van het nieuwe stelsel op het beleggingsbeleid*
De overgang naar een nieuw stelsel kan omvangrijke gevolgen hebben voor het beleggingsbeleid. Hierbij valt te denken aan verschuiving van beleggingen in illiquide vermogenselementen en afdekking van renterisico's naar bijvoorbeeld zakelijke waarden. Zie ook het eerder verschenen artikel van KPS in [PBM](#).
- *Ontwikkel nieuw kader voor nabestaandenpensioen*
Het valt ons op dat de voorstellen met name ingaan op de vormgeving van het ouderdomspensioen. In uw brief geeft u aan onderzoek te willen doen naar een gewenste vormgeving van het nabestaandenpensioen. De werkgroep onderschrijft de noodzaak hiertoe en volgt nauwkeurig het advies dat de Stichting van de Arbeid zal uitbrengen. De werkgroep pleit voor een heel nieuw kader voor nabestaandenvoorzieningen, waarmee wordt voorzien in een passend en toereikend nabestaandenpensioen.

2.5 Het omzetten van bestaande aanspraken en rechten

- *Beperk de overgangsregeling voor het afschaffen van de doorsneesystematiek in tijd, maar bied ruimte voor affinanciering van de compensatie over een bepaalde periode*
De werkgroep stelt voor de overgangsregelingen voor het afschaffen van de doorsneesystematiek in tijd te beperken. Na verloop van tijd wordt het draagvlak van de overgangsregeling minder, zoals ook is gebleken bij de VPL-regeling (met overgangstermijn van 15 jaar). De SER geeft in haar advies aan de overgang te laten plaatsvinden in het jaar dat uitvoerders overgaan naar het nieuwe contract. De werkgroep is positief over dit advies, maar wijst erop dat dit de compensatie in de rechten betreft, waarmee niet is gezegd dat in datzelfde jaar ook de *financiering* van de overgangsregeling moet worden afgerond. De financiering ineens voor deze overgangsregeling zou een te grote belasting betekenen voor de partijen die deze financiering moeten opbrengen. De werkgroep geeft in overweging een bepaalde periode van affinanciering aan te houden. De behoefte aan zo'n spreidingsperiode zal bij pensioenfondsen en sociale partners per situatie kunnen verschillen. Bedrijfstakpensioenfondsen zullen doorgaans een langere financieringsperiode nodig hebben dan ondernemingspensioenfondsen. De werkgroep adviseert bij de opstelling van de fiscale regels voor de afschaffing van de doorsneesystematiek rekening te houden met een bepaalde periode van affinanciering.
- *Bied deelnemers de mogelijkheid tot andere keuze voor opgebouwde aanspraken*
De werkgroep acht het van belang dat bij de omzetting van de huidige aanspraken het vertrouwen van de deelnemer niet uit het oog wordt verloren en geeft daarom in overweging de deelnemer bij de omzetting van opgebouwde aanspraken een bezwaarmogelijkheid te bieden. In dat geval zal een alternatief mogelijk moeten zijn om de achterblijvende aanspraken elders onder te brengen (bijvoorbeeld overdracht naar een verzekeraar). We beseffen dat dit uitvoeringstechnisch lastig kan zijn, maar deze optie sluit aan bij de wens om deelnemers meer keuzevrijheid te bieden en kan tegelijkertijd het risico van langdurige juridische processen beperken.

3.2 Structurele maatregelen

- *Verruim fiscale kader voor opbouw extra pensioen ten gunste van vervroeging pensioen*
De werkgroep plaatst hierbij de kanttekening dat inzet van verlofsparen om eerder met pensioen te kunnen gaan, ten koste kan gaan van de rust- en herstelbehoeften van werknemers en daarmee ten koste van duurzame inzet en menselijk kapitaal. De werkgroep geeft de voorkeur aan fiscale verruiming van pensioensparen (in plaats van verruiming fiscale kader verlofsparen) in het nieuwe pensioenstelsel. Daarbij stelt de werkgroep in algemene zin voor dat in de 2^e en 3^e pijler gelijke ruimte wordt gecreëerd.

Wij hopen dat de aanbevelingen en overwegingen in deze brief zullen bijdragen aan de vorming van een solide en duurzaam pensioenstelsel. De KPS fungeert graag als klankbord vanuit de praktijkervaringen van de aangesloten leden. Zij biedt hierbij haar ondersteuning aan in het vervolgtraject waarin diverse onderdelen van de Kamerbrief nader worden vormgegeven en voorstellen worden doorgerekend.

Uiteraard zijn we graag bereid onze aanbevelingen in een gesprek met u of de stuurgroep toe te lichten.

Ter informatie sturen wij een cc van deze brief zowel aan de vaste commissie SZW van de Eerste en Tweede Kamer als aan de voorzitter van de SER.

Met vriendelijke groet,

Kring van Pensioenspecialisten

Werkgroep Pensioen 2020

Toelichting KPS

Bij de Kring van Pensioenspecialisten (KPS) zijn 300 pensioenprofessionals aangesloten. Het doel van KPS is het bevorderen van uitwisseling van ervaring en kennis tussen de leden. KPS heeft een brede samenstelling aan leden. Vanuit alle disciplines van de pensioensector brengen leden op persoonlijke titel know how in. Daarmee wordt vormgegeven aan het multidisciplinaire karakter van pensioen. De achtergrond van de leden is zeer verschillend en varieert van pensioenfondsen, levensverzekeraars tot beleggingsinstellingen. Maar ook consultancy en de advieswereld zijn vertegenwoordigd. Daarnaast de accountancy, het actuarieat en de advocatuur. De KPS organiseert voor haar leden regelmatig kennisbijeenkomsten waarin een bepaald actueel pensioenthema op de agenda staat. www.kps.nl

Deze brief vormt het resultaat van de discussies die in de werkgroep zijn gevoerd en is gebaseerd op de brede praktijkervaring van de leden van de werkgroep. De aanbevelingen worden gedragen door de leden van de werkgroep, hetgeen niet automatisch betekent dat het de mening van alle individuele leden betreft.

KPS streeft naar discussie ten aanzien van pensioenthema's. Het bestuur van KPS heeft kennis genomen van deze brief, kan zich vinden in de aanpak van de werkgroep en onderkent het belang van de door de werkgroep gedane aanbevelingen.

Deelnemers KPS-werkgroep Pensioen 2020

Agnes		Aupers- Altena	Ron	van	Os
Henk		Bets	Joop		Rietmulder
Charles	de	Beus	Berry	van	Sonsbeek
Astrid		Binnekamp	Peter	van der	Steur
Corné	van	Bokhoven	Henk-Jan		Strang
Loes		Eenshuistra	Gerard	van der	Toolen
Arno		Eijgenraam	Linda		Verweerde
Gerard	van 't	Hoff	Dick		Wenting
Barend	de	Leijster	Léon		Zijlmans